

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

A Budapesti Történeti Múzeum

középkori palota kiállításának megújítása (Albrecht-pince)

a) Múzeumok szakmai támogatása

ab) állandó kiállítás teljes körű felújítása vagy korszerűsítése

- előzmények bemutatása

A Budapesti Történeti Múzeum az 1968-ban nyílt pincekiállításának fokozatos felújítását tűzte ki célul, amelyet a Kubinyi Ágoston program segítségével valósít meg. A nagyméretű, rendkívül változatos és összetett alaprajzú kiállítási tér, az installáció, és az infrastruktúra (különösen a világítás és a fűtés) a hosszú évtizedek alatt teljesen lepusztult illetve elhasználódott. Az utóbbi években elkezdődött, a Kubinyi Ágoston program (és elődje az Alfa program) által támogatott, több lépcsőben végzett felújítások nagyon lényeges előrelépést jelentettek. 2012-ben a lépcsőházi bevezető rész újult meg, 2014-ben a keleti traktusban az úgy nevezett Királypince felújítása történt meg, és ehhez csatlakozott 2016-ban a Kápolna előtere és a reneszánsz kőfaragványokat bemutató, úgy nevezett Csőfolyosó. Az eddigi rekonstrukció azonban még így sem érte el a teljes kiállítási tér felét.

- kiállítás célja és tematikája, külön is kitérve a korábban nem látható, raktárban őrzött kulturális javak hozzáférhetővé tételére

A most elvégzett felújítás a nyugati traktus egy részét, három egymáshoz kapcsolódó helyiségét érinti. A három helyiség teljesen eltérő mérettel, jelleggel és ebből kifolyólag eltérő kiállítási lehetőségekkel rendelkezik, s ráadásul jelentősen eltérő szinteken helyezkedik el.

A lépcsőházi bevezető teret követő, annál mintegy 1,5 m-rel lejjebb elhelyezkedő első, kisméretű helyiség semleges helyszín. Korábban itt a középkori palota 13. századi vonatkozásai voltak kiállítva. Most a középkori palota modern helyreállításával kapcsolatos anyagokat állítottuk ki, megmagyarázva, felvezetve egyben a palotakiállítás további tereinek kialakulását, illetve szerkezetét. Itt kapott helyett a palota felújításának témájához kapcsolódó múzeumpedagógiai egység is.

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

A második, jó 5 m-rel mélyebben elhelyezkedő helyiség az *Albrecht-pince*. Ez újkori elnevezésű, de középkori eredetű, hatalmas tér a kutatások szerint azonos a középkori *Cisterna Regiával*. A fő „kiállítási téma” itt kezdettől maga a monumentális műemléki tér, valamint egy, a szomszédos területen előkerült építészeti szerkezet rekonstrukciója volt és maradt. Ezt egészítik ki a helyszín eredeti funkciójához, a víztároláshoz kapcsolódó, a középkori Buda vízellátását bemutató tárgyi és dokumentatív illusztrációs anyag, közte az Andrea del Verrocchio által Mátyás király számára készített díszkútnak a töredékei.

A következő, kb. 2 m-rel magasabban lévő, de jóval kisebb tér, a *Jégverem* részben maga is műemléki helyszín, azonban a részletek között nagyobb, „semleges” falfelületekkel. Itt a középkori budai palota egy különleges leletanyag-csoportja, az úgynevezett idomtégglák vannak kiállítva. Az itt kiállított tárgyak számos új darabbal lettek kiegészítve.

A kiállítás megvalósítása során fontos szempont volt a kiállított tárgyi anyag gazdagítása, az eddig a raktárban elhelyezett tárgyak bemutatása. Ezek közül kiemelkednek annak a Mátyás-kori díszkútnak a töredékei, amelyet a király Firenzében rendelt meg Andrea del Verrocchio műhelyében. Az utóbbi évek szerencsés régészeti leletének köszönhetően mára bizonyítást nyert, hogy a kút valóban eljutott Budára, amelyet éppen a most kiállított töredékek bizonyítanak. A Verrocchio díszkút fehér márvány elemei mellett kiállításra került egy gótikus csorgókút rekonstrukciója is. Ez a kút eddig a Gótikus szobrok a középkori királyi palotából című kiállításon volt elhelyezve, és most a vízellátás és a díszkútak tematikáját erősítve került itt kiállításra. Új tárlóban mutattuk be a vízellátás tárgyi emlékeit is. Ezek közül kiemelendő egy bronz csap, amelyet a királyi palota ásatásain a ciszternához közeli helyszínen tártak fel. A tárlóba kerültek a csapon kívül különféle kerámia vízvezeték elemek, továbbá olyan kerámia csőtartó elemek, amelyeket a királyi palota középkori vízművének Duna-parti indulópontján újonnan tárt fel a régészeti kutatás. A kiállítás kőfaragvány-anyagát is gazdagítottuk. A Zsigmond-kori épület torzfejes konzolai nagyrészt újonnan kerültek kiállításra, és bővítettük az úgy nevezett Jégveremben bemutatott idomtégglák körét is további darabok elhelyezésével.

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

- a kiállítás megvalósítása során elvégzett feladatok ismertetése

Mindhárom helyiség teljes körű épület-felújítása elkészült. Az Előtér teljes felújításra került (vakolás, festés, elektromos hálózat, világítás). Az Albrecht-pince teljes elektromos hálózata felújításra került, és megújult a világítást is. A Jégverem teljes felújítását végeztük el (festés, villamos hálózat, világítás).

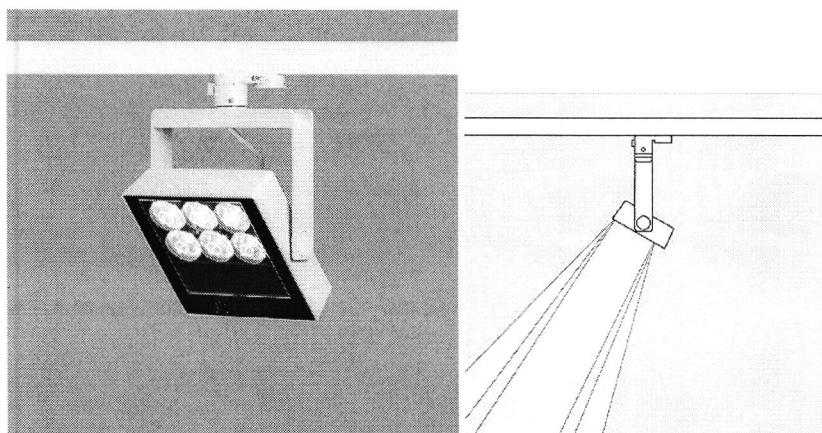
A kiállítás megújítása során több kőfaragvány és rekonstrukció áthelyezésére került sor. Ezekhez a munkákhoz kőszobrász-restaurátori közreműködést vettünk igénybe.

A kiállítás két új, kulccsal zárható és nyitható, továbbá önálló megvilágítással rendelkező vitrinnel bővült. A mai igényeknek megfelelően audiovizuális eszközökkel is elláttuk a helyiségeket, amelyekkel eddig nem rendelkeztek. A bevezető térben lévő monitor a palota helyreállításának témájához illeszkedik. Az 1960-as években készült filmhíradók bejátszásai idézik fel a középkori palota helyreállításának idejét. Az úgy nevezett Albrecht pincében elhelyezett monitorra animációs filmet fejlesztettünk. A film a királyi palota középkori vízművének működését mutatja be látványosan, és könnyen érthető formában a látogatóknak. Megismerhetővé teszi az ásatások egyébként ma már nem látogatható helyszíneit a vízmű Duna parti kiinduló pontján, felidézi a középkori palota udvarát a vízvezetékekkel és a csorgókúttal. Egyben bemutatja működés közben azokat a tárgyakat is, amelyeket a kiállításon eredeti voltukban megtekinthetnek a látogatók (csorgókút, vízvezetékcsövek stb.).

- beszerzett eszközök bemutatása, kiválasztásuk indoklása,

Teljesen új világítási rendszert építettünk ki, amely az eddigiektől eltérően sínes elrendezésű, ezért kevésbé érinti a műemléki helyiségek falait. A beszerzett, korszerű, Erco-típusú, ledes lámpatestek minőségi javulást jelentenek mind a helyiségek, mind pedig a kiállított tárgyak megvilágításában. (ERCO Logotec Spotlight, ERCO Logotec Floodlight. illetve ERCO Optec Floodlight típusú lámpatestek)

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

72538.000 LOGOTEC LED-es fényszóró ERCO 3-áramkörű sínrendszerhez lámpák
Nagyon keskenytől széles szélességű, forgásszimmetrikus fényeloszlás az ékezetes
világításhoz.

- LED modul
- 4W - 24W
- 400 - 3300 nm
- **Anyag:** lámpatest fej, ház és tartó présöntött alumínium ezüst porral bevont, kollimáló lencse optikai polimerből, előlap borító polimer fekete
- **Méreték (mm):** lámpatest magassága 250, szélessége 181; lámpatest fej 168 x 168 x 44
- **Világítótest:** 24W-os LED 3000K
- **Fényáram (Lumen):** 2520

Jellemző szempont, hogy a kompakt LOGOTEC lapos kialakítású, a rendkívül hatékony LED fotometria révén. Nagyon széles forgásszimmetrikus fényeloszlás az árnyékolás megvilágításához. Nagyobb tárgyak vagy térbeli zónák széles fénnel történő megvilágítása. Az ideális dőlésszög hosszú, négyzet alakú objektumok, például képek, szobrok vagy árukijelzők megvilágításához 30 ° körül van. Világos fej 0 ° -90 ° -ban dönthető, a konzol 360 ° -kal elforgatható a 3-áramkörű adapteren. Integrált elektronikus vezérlőegység, tompítható. A tompítás lehetséges a külső hátsó él-tompítókkal. Potenciométer a fényerő szabályozásához 1% –100%.

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

- megnyitó (ütemezett megvalósítás esetén a kiállítás várható megnyitása), és a kiállítás megnyitását alátámasztó dokumentumok

A kiállítási egység 2019. december 16-án nyílt meg a látogatók számára. A felújított helyiségek a kiállítás egészének csupán kis hányadát jelentik, ezért hivatalos megnyitót a múzeum erre az alkalomra nem szervezett. A kiállítás kurátorainak nyilvános vezetését szerveztük meg az új kiállítóterekben, 2019. december 17-én.

- célcsoport meghatározása, várható látogatószám

A BTM küldetésének alapvető célja, hogy a múlt tárgyi és szellemi örökségét tudományos megalapozottságú újraértelmezésben, ám közérthető módon tárja a látogatók elé és tegye átélhetővé - a jelenhez is kapcsolódva. A különböző célcsoportokhoz igazított és összehangolt marketingkommunikáció az intézmény egészére és egyes kiállítások lehetséges célközönségének megfelelő adekvát, célzott kommunikációjával hatékonyan érte el közönségét. Minden korosztályt más módon is szólít meg, de kiemelten fontosnak tekinti a családok és a fiatalabb korosztályok elérését. A kiállítás témája több ponton is kapcsolódik a Nemzeti Alaptantervhez az általános és középiskolai korcsoportnál egyaránt.

A középkori királyi palota megismerése minden korcsoport, valamint bel- és külföldi látogatóink számára - ha más-más szempontból is – fontos részét képezi a múzeumlátogatásnak, ezáltal is megismerkedve az ország múltjával. A kiállítás megújulása hozzájárul az intézmény látogatóvonzó képességének növekedéséhez. Tervezett látogatószám: 120.000 fő/év.

- megvalósult/tervezett kapcsolódó programok, múzeumpedagógiai foglalkozások, köznevelési illeszkedés és hasznosítás

A kiállítóterek közül a bevezető helyiség alkalmas külön múzeumpedagógiai interaktív elem elhelyezésére. Az itt elkészült asztalnál többféle erre a célra tervezett és megvalósított játékos elemmel gazdagíthatja a látogató ismereteit. A megvalósításnál szempontként kezeltük, hogy a látogatóknak biztosítsuk a pihenés, leülés lehetőségét, és lehetőleg minél tágabb korosztály tudja az eszközöket használni. Inkább képekkel és kevés szöveget igénylő játékkal

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

kapcsolódtunk a kiállítás tartalmához, az eszközök egyszerűek, valamint gyorsan, olcsón kivitelezhetőek és kopásállóak. Az első elem az „Ilyen volt – ilyen lett: középkor, 19-20. század első feléig, és ma” nevet viseli. Ehhez fotóhármások lettek kiválasztva ugyanazokról a helyszínekről az 1910-es, 30-as, háború előtti, továbbá a háború utáni romos, vagy a munkálatok során készült, illetve a rekonstruált 68-as, vagy mai állapotot bemutató fényképfelvételekből. A képek témája a középkori palota-kiállítás terei és a kertek: a gótikus terem, a kápolna, a reneszánsz díszkert, a déli lejtő a rondellával és a Buzogány toronnyal, az Újvilág kert, és a nyugati falszoros. A képeket kocka kirakó játékra illesztettük, amelyek részben a falakon kiállított képeket ismétlik meg. Két kockakészlet készült el úgy, hogy egy kockakészleten két helyszín három-három korszakban készült képei jelennek meg. A második játék a „Kép a képben” nevet viseli. Ezen az egyes mai helyszínek színes felvételei adják a keretet, amelybe a régi képek fekete-fehér képeit kereshetik ki és illeszthetik be a látogatók. A/3 méretű köma lemezre nyomtattuk a színes képeket, amelyeket középen kivágva, a fekete-fehér képeket középre illesztettük. Nyolc pár kép azonosítása várja a játékos kedvű látogatókat.

A kiállításához kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásaink célja a budavári palota és a főváros történetének megismertetése minden korosztály számára, megfelelő élményszerű módszerekkel.

Foglalkozásaink:

- Bármely korosztály számára: – **Felmegyünk Budára** (interaktív tárlatvezetés)
- – **Viseletek, korok, táncok** (A palota megismerése után felvehető jelmezekben reneszánsz tánc tanulás)
- Óvodás, alsó tagozatos korosztály számára: - **Mátyás király lábnyomában járva** (a meséken keresztül ismerkedünk a palotában zajló élettel és Mátyás királlyal)
- – **Itt lakott a király** (játékos ismerkedés a palotával, majolika padlócsempékkel, reneszánsz faragványokkal, kutakkal, vízvezetékkel)
- – **Legyetek miniátorok!** (A Corvina könyvtár megismerése, majd saját könyvlap/iniciálé tervezés.
- Felső tagozat, középiskola számára: – **Nádméz és tikmony** (Étkezés, főzés, fűszerek a középkori konyhában)

Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló

- kapcsolódó sajtóanyag, látogatói visszajelzések

A felújított kiállításról Kovács Olivér számolt be a Közkincs-kereső 2019. november 27-i adásában (Trend-FM). A riport a muemlekem.hu honlapján, továbbá az Archaeologia Altum Castrum Online magazinon olvasható.

- megvalósítás tapasztalatai, várható eredmények, továbblépés irányai, fejlesztési elképzelések

A három kiállítási helyiség építészeti felújítása és az itt elhelyezett kiállítási egységek teljes megújítása látványos minőségbeli javulást hozott. Az építészeti felújítás keretében az 1968 óta teljesen elkoszolódott falak festése megújult, a fa lépcsőkorlátok és a réz világítórácsok megtisztítva és lekezelve újra régi fényükben ragyognak. Az elektromos hálózat kicserélése egy régi, mára balesetveszélyes állapotot szüntetett meg. Külön kiemelendőnek érezzük a világítás megújítását. Az új világítás az Albrecht pince eredeti terét látványosan kiemeli és mutatja be. A felújítás alkalmat nyújtott a helyiségek funkcióinak átgondolására. Az így megvalósult fejlesztés egyrészt erősítette a kiállításban eddig nem kellően kiemelt tematikákat (a középkori királyi palota helyreállítása, vízellátás és díszkutak a középkori királyi palotában), másrészt alkalmat adott arra is, hogy az eddig a raktárban őrzött tárgyakat is bevonjunk a kiállításba. Tapasztalataink szerint ennek a fejlesztési iránynak a fenntartása továbbra is rendkívül fontos lenne a Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeuma számára. A középkori királyi palota állandó kiállításának további egységei várnak a felújításra. Ezek közül különösen kiemelendő az ún. Gótikus terem és a Reneszánsz terem, továbbá az úgy nevezett három boltozatos helyiség, amelyek igen rossz állapota vannak, mivel 1967 óta nem kerülhetett sor érdemi felújításukra. A továbblépés keretében 2019-ben pályázatot nyújtottunk be a Gótikus terem és a Reneszánsz terem megújítására, amelyen sajnos csupán minimális támogatást nyertünk el. A Kubinyi Ágoston program által több lépcsőben biztosított támogatás eddig olyan háttérrel tudott biztosítani a Budapesti Történeti Múzeum számára, amelyet felhasználva múzeum szakemberei sikerrel újíthatták fel középkori királyi palota állandó kiállításának tereit. A támogatás további megítélése jelenthet a további munka számára lehetőséget a megvalósításra.

**Muzeális intézmények szakmai támogatása (Kubinyi Ágoston Program) 2018
Szakmai beszámoló**

Kurátor: Benda Judit, Magyar Károly, Sudár Balázs, Végh András

Látványtervező: Kemény Gyula (Symbolon Bt.)

Szakmai szövegek: Benda Judit, Magyar Károly, Takács Ágoston, Végh András

Tárgyválogatás: Benda Judit, Magyar Károly, Végh András

Grafika: Mihalkov György (Symbolon Bt.)

Digitális technika: Deli Béla, Terei György

Restaurátor: Nuber Noémi

Kőrestaurálás: Szigeti Márton

Kiállítási kivitelezés: Symbolon Bt.

Festés: Pátkai Sándor (Arkasz 2002 Építőipari Kft.)

Építész: Dörgő Erzsébet

Épületfelújítás: Portree Kft.

Világítás: Rio Lámpastúdió Kft, Euro-Vill-Szer Kft.

Budapest, 2020. január 23.

Népešsy Noémi

főigazgató

Budapesti Történeti Múzeum

dr. Végh András

igazgató

BTM Vármúzeum